

5. Гаврилюк І.В., магістрант ТНЕУ,

науковий керівник: к.е.н., доцент Голяш І.Д.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ефективність використання основних засобів у великій мірі залежить від рівня озброєності виробництва, що у свою чергу пов'язано з процесами їх відтворення. Основні засоби протягом усього періоду їх перебування у виробництві кількісно змінюються. У процесі експлуатації вони зношуються, передаючи частками свою вартість на вартість виробленої за їх участю продукції. Практична реалізація заходів на підприємстві позначиться на його діяльності і сприятиме підвищенню інтенсивності виробництва [2].

Ефективність використання засобів праці характеризується техніко-економічними показниками. Система таких показників охоплює два блоки:

- перший – показники ефективності відтворення окремих видів і всієї сукупності засобів праці;
- другий – показники рівня використання основних засобів у цілому та окремих їхніх видів.

У сучасних умовах система показників ефективності відтворення основних засобів в Україні потребує вдосконалення. [1, с.112-118].

Необхідно розрізняти дві форми оновлення основних засобів – екстенсивну та інтенсивну. Екстенсивне оновлення характеризує темпи збільшення обсягу експлуатованих основних засобів. Екстенсивні напрями підвищення використання основних засобів такі:

- 1) скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами тощо, підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання;
- 2) збільшення кількості машино-змін роботи обладнання, зменшення кількості непрацюючого устаткування;
- 3) введення додаткового обладнання [4].

Інтенсивне оновлення передбачає заміну діючих основних засобів новими, більш ефективними. Інтенсивний шлях характеризується підвищенням завантаження устаткування та збільшенням рівня використання їхньої потужності, до якого відносяться:

- 1) організація безперервно-потокowego виробництва на базі оптимальної концентрації виробництва однорідної продукції;
- 2) механізація та автоматизація виробництва;
- 3) технічне переозброєння та модернізація підприємства;

- 4) удосконалення технологічних процесів;
- 5) скорочення тривалості операційного циклу виробництва;
- 6) застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом;
- 7) вибір сировини, його підготування до виробництва відповідно до вимог заданої технології і якості продукції, що випускається;
- 8) підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу [4].

Проте процес виведення з експлуатації застарілих і спрацьованих основних засобів не можна ототожнювати з інтенсивним оновленням діючих засобів праці. Реальний господарський оборот охоплює не лише введення в дію нових і виведення з експлуатації спрацьованих засобів, а й передачу певної їхньої частини з балансу одного підприємства на баланс іншого.

Показники, що характеризують рівень ефективності використання основних засобів, об'єднуються в окремі групи за ознаками узагальнення й охоплення елементів засобів праці:

- коефіцієнт змінності роботи устаткування – відношення загальної кількості відпрацьованих машинозмін за добу до кількості одиниць встановленого устаткування;
- напруженість використання устаткування (виробничих площ) – випуск продукції в розрахунку на одиницю устаткування (загальної або виробничої площі);
- коефіцієнт інтенсивного навантаження устаткування – відношення кількості виготовлених виробів за одиницю часу до технічної (паспортної) продуктивності відповідного устаткування.

Найбільш відомим і широко застосовуваним на практиці є коефіцієнт змінності роботи устаткування. Проте використовуваний на підприємствах спосіб його розрахунку не можна визнати досконалим, оскільки він не враховує внутрішніх втрат робочого часу. У зв'язку з цим коефіцієнт змінності правильніше буде обчислювати, виходячи з коефіцієнта використання календарного фонду часу і максимальної змінності роботи устаткування.

Наявність широкого спектру показників, які характеризують ефективність використання основних засобів вимагають проведення розрахунків за фактичними даними та отримання реальних оцінок, які б могли бути використані вітчизняними підприємствами у процесі своєї діяльності.

Оцінка ефективності використання основних засобів повинна враховувати ряд особливостей, які зводяться до наступного:

- функціональна корисність основних засобів зберігається протягом декількох років, тому витрати з їх придбанням і експлуатацією розподілені в часі;

- момент фізичної заміни основних засобів не співпадає з моментом їх вартісного заміщення, у результаті чого можуть виникнути втрати і збитки, що зменшують фінансові результати діяльності підприємства;
- ефективність використання основних засобів оцінюється по-різному залежно від їх виду, належності, характеру участі у виробничому процесі, а також призначення.

Оскільки основні засоби обслуговують не тільки виробничу сферу діяльності підприємства, а й соціально-побутову, культурну тощо, ефективність їх використання визначається не лише економічними, а й соціальними, екологічними та іншими факторами [3, с.462].

Для узагальнюючої характеристики ефективності використання основних засобів служать показники фондівдачі, фондомісткості, рентабельності.

Фондовіддача основних засобів є важливим узагальнюючим показником, яка показує загальну віддачу від використання кожної гривні, витраченої на основні виробничі засоби, тобто ефективність цього вкладення коштів, її зростання дає змогу знижувати обсяг нагромадження й відповідно збільшувати частку фонду споживання.

Фондоємність – це величина, обернена до фондівдачі. В умовах господарювання фондівдача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондоємність – до зменшення. Збільшення фондівдачі та зниження фондомісткості впливає на зменшення собівартості продукції, а відповідно веде до збільшення прибутковості підприємства.

Рівень рентабельності зазвичай визначається відношенням прибутку до середньорічної вартості основних засобів. Підвищення рівня рентабельності потребує мобілізації внутрішніх резервів виробництва, послідовного проведення всіх видів робіт, спрямованих на поліпшення всіх видів ресурсів, збільшення прибутку. На підприємствах варто було б вжити заходів спрямованих на підвищення рівня рентабельності за рахунок скорочення витрат на виробництво, впровадження ресурсоощадної технології виконання робіт, поліпшення організації виробництва й праці, більш продуктивного використання транспорту й механізмів, підвищення змінності роботи найбільш продуктивної техніки, економного витрачання матеріалів.

Основним критерієм ефективності використання основних засобів є отримання максимального результату при оптимальних затратах. Вибір критерію оптимальності ґрунтується на широкому впровадженні в практику господарювання більшості вітчизняних підприємств.

Резерви, щодо покращення використання основних засобів підприємства можна виділити у три групи:

1. Технічне вдосконалення засобів праці, яке передбачає технічне переозброєння на базі комплексної автоматизації та впровадження гнучких виробничих систем, заміну застарілої техніки, модернізацію обладнання, ліквідацію вузьких місць і диспропорцій у виробничих потужностях підприємства, механізацію допоміжних та обслуговуючих виробництв, розвиток винахідництва.

2. Збільшення тривалості роботи машин та обладнання за рахунок: ліквідації незадіяного обладнання (здавання його в оренду, лізингу, реалізації тощо), скорочення строків ремонту обладнання, зниження простоїв.

3. Покращення організації та управління виробництвом, а саме: прискорення досягнення проектної продуктивності введених в експлуатацію основних засобів, впровадження наукової організації праці та виробництва, покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами; вдосконалення управління виробництвом на базі сучасної комп'ютерної техніки; розвиток матеріальної зацікавленості працівників, що сприяє підвищенню ефективності виробництва.

Застосування на практиці розроблених заходів у цілому по підприємству дасть змогу збільшити обсяг випуску товарної продукції, підвищити показник фондівдачі, а також збільшити прибуток від реалізації, а отже, і рентабельність виробничих засобів підприємства.

На вітчизняних підприємствах необхідно розробити комплекс заходів щодо поліпшення використання виробничих потужностей і основних засобів, який би передбачав забезпечення росту обсягів виробництва продукції насамперед за рахунок більш повного й ефективного використання внутрішньогосподарських резервів і шляхом більш повного використання машин і устаткування, підвищення коефіцієнта змінності, ліквідації простоїв, скорочення термінів освоєння знову введених у дію потужностей, подальшої інтенсифікації виробничих процесів.

Напрямки підвищення їх ефективності використання повинні визначатися існуючим станом підприємства, зумовленим впливом зовнішніх і внутрішніх факторів середовища його функціонування.

Отже, щоб основні засоби ефективно використовувались потрібно:

- стежити за їх технічним станом;
- залучати фахівців при проведенні складних ремонтів;
- застосовувати передові технології;
- модернізувати устаткування;
- поліпшувати склад й структуру основних засобів підприємства;
- удосконалювати планування, управління й організацію праці та виробництва;
- підвищувати рівень спеціалізації виробництва;
- знижувати фондомісткість;

- підвищувати фондовіддачу та продуктивність праці на підприємстві;
- підвищувати якість ремонтів.

Список використаної літератури:

1. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств / О.Г. Біла // Фінанси України. – 2007. – №4. – с. 112-118.
2. Левицька Н.В. Ефективність використання основних засобів / Н.В. Левицька // Податкове планування. – 2009. – №3. – с. 45-51.
3. Романів С. А. Методичні особливості аналізу використання основних засобів на підприємстві / С. Романів, Н. Івануса // Економічний аналіз. – 2008. – № 2 (18). – с. 279-281.
4. Череп А.В. Ефективність використання основних засобів підприємства / А.В. Череп // Держава та регіони. – 2009. – №6. – с. 221-215.

*Гавриш О.Ю., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Голяш І.Д.*

ВИТРАТИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Практика господарювання на вітчизняних підприємствах указує на те, що витрати є суто об'єктом обліку, тоді як ринкові умови вимагають обов'язкового розгляду їх як об'єкта управління.

Дослідженню витрат в системі управлінського обліку на даний час почали приділяти особливу увагу. Цим питанням присвятили свої праці такі науковці, як Воронова Е.Ю., Голов С. Ф., Карпенко О.В., Лебедев В.Г., Нападовська Л.В. тощо. Незважаючи на значні досягнення в теорії обліку, залишається ще багато недостатньо досліджених питань, які стосуються ефективності менеджменту на підприємстві. Тому управлінню витратами, починаючи з процесу логістики матеріальних ресурсів та закінчуючи збутом і визначенням фінансового результату, доцільно приділити більше уваги. Крім того, теоретичні напрацювання слід впроваджувати на підприємствах, пристосовуючи їх до особливостей національної економіки.

Питання, які стосуються ефективності процесу управління актуальні для будь-якої системи господарювання, оскільки основною метою діяльності промислових підприємств є отримання максимального прибутку, а можливості його одержання обмежені, з одного боку, витратами виробництва, а з іншого – попитом на виготовлену продукцію. Вважаємо, що про-